

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” HIVATALOS KOZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előljárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, I. ova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér, vastagabb betűvel 8 fillérről más hirdetések elcsú érszabás szerint. Nyit-tér sora I K. A nyit-tér és hirdetések előre fizetendők.

N. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Nincs Isten!

Bécsben a Mihály-templomban e hó 2-án este hallatlan eset történt. A májusi istentiszteletre rengeteg hívő közönség gyűlt egybe, úgy, hogy mozdulni is alig lehetett. A padosok között az oltárlépcsőin, a kijáratok körül is ember-ember hátán tolongott.

Közel a szószékhez egy éltebb férfi már a mise alatt feltűnő viselkedésével és izgatottságával magára vont a közfigyelmet és mikor a predikáció következett, még közelebb férközött a szószékhez.

A szent beszéd erről a tétéről szólott: „A vallás és a tudomány”. A predikáló lelkész beszédét e szavakkal végezte: „És mégis van Isten!”

Ebben a pillanatban, a már előbb fetűnt éltes férfi emelkedett hangon kiáltotta oda a papnak: „Nincs Isten!”

A hivek megdöbbenek; néma csönd követte az istenkáromlást, ez a csend csak néhány pillanattartott, aztán leirhatatlan izgatottság támadt a tömegben. Férfiak, asszonyok rávetették magukat a szentségtörőre; botokkal, ernyőkkel ütötték, verték, rugdalták, leköpték, míg a földre rogyott; kivonszolták az Ur házából és ha a rendőség ott nem terem, a méltó haragjában, vallási érzületében mélyen megsértett tömeg, bizonyára darabokra marcangolta volna...

Ez az egyik eset; nem nálunk történt, tehát a vád érte nem bánthat bennünket; a szégyenből nem jut nekünk egy parányi részecske sem.

De ez a szomorú eset nem sporadikus jelenség; hozzá hasonlót — sajnos — mi is említhetünk, mely talán sohasem került volna nyilvánosságra, ha a fentivel kapcsolatosan nem tartanók szükségesnek elmondani.

A bécsi esetenél éppen egy héttel előbb, vasárnap történt a magyar munkások Rökkantak egyletének küldöttgyűlésén, a hol az egyesület jelszavát vitatták: „Segíts magadon és az Isten is megsegít”. Egy elvtárs ez ellen óvást emelt és mosdatlan szájjával, borgözös felhevülésében tiltakozott a jelszó második része ellen, mert szerinte: „Nincs Isten!”

Ez pedig itt történt nálunk a

fővárosban, a mi józan, becsületes és vallásos népünk körében; és megtörtént anélkül, hogy ezt a káromlást a méltó büntetéssel megtorolták volna...

Megdöbben az ember lelke.. megáll az agy e feneketlen, vad cinizmussal szemben...

Nincs Isten!

Ezt leírni is borzasztó; de elgondolni, elmondani, hirdetni: — a bűnök bűne, a vétkek vétke, az emberi elvetemültség legundorítóbb jele.

Mi lenne az államból, a társadalomból, az emberiségből, összes intézményeinkből, ha e szentségtörő tanok mélyebb barázdákat szántanának a nép lelkeletében, ha elhíntenék ott az istentagadás mérges magvait; alantosabb fokra sülyednénk a vérszomjas állatoknál, melyek erejük tudatában, ösztönszerűen rátörnek a gyöngébbekre, véresre marcangolva, tépve és felfalva egymást!

Pedig sajnos, sokan vannak, a kik ilyen veszedelmes tanokat hirdetnek; némelyek a tudomány mezébe öltözve, minden pozitív alap, meggyőződés nélkül, püsztán tudományos hivalkodásból, vagy a mint maguk kedvtelésből nevezik: *szabadgondolkodásból*.

Mások pedig és különösen az erkölestelenség emlőjén nevelkedett ifjuság, mely rideg cinizmussal, merő feltűnési viselkedésből, a különködöt affektálva, majmolja és gajdolja meg gondolatlanul: *Nincs Isten!*

És mindezeket diadalmaskodik maga az istenség, mely végtelen bölcsességével, minden halandó teremtményét rákényszeríti létezését elismerni, szentségét tisztelni... maga az Istenség, mely lépten nyomon, életünk minden vonatkozásában, — a bölcsőtől a sirig jelentkezik és minden kételyünket halomra döntve, Benne hinni, Benne bizni és Benne üdvözölni megtanít...

Megtanít, midőn érzelmi lényünket, már a teremtéskor fölébe helyezte, az agy fürkésző kételyein... és ha a kettő között az egyensúly meghibban, akkor elsőbben az agy sinyl meg, mely elveszti működő képességét és megszűnik elevenek közé számítani...

Mert hiszen elképzeltetlen, szinte örjítő gondolat, hogy ez a nagy Mindenség, a semmiből lett azzá, a mi agyunkat foglalkoztatja és lelkeletünket lebilin-

cselve tartja... Elképzeltetlen, hogy minden a mi e földtekén él és mozog, — a mi felettünk ragyog, melegít és világít nem egy magasabb célnak, rendeltetésnek, egy fenségesebb erőnek, az Istenségnek lenne hatalmában, hogy minden csak céltalan és nem felel meg egy magasabb isteni rendeltetésnek...

Az Istenség fogalmát nem szükséges az emberekbe nevelni, oltani, mert az az emberiséggel együtt született és még az emberiséggel sem fog kipusztulni...

A gyermek első ösztönszerű vonzalma az anyai emelő után, már az istenségnek legelső megnyilatkozása, mely a szeretetet testesíti meg, a mit az öntudatlan parány, a szülője iránt ösztönénél fogva — megérez... és az istenség fogalma a parányi lélekben mindinkább tért hódít, midőn elméje világosodik, midőn a természetben gyönyörét találja, midőn gondolkozni kezd, hogy minden, a mi az emberiségnek előnyére, javára, fejlődésére, művelődésére szolgál, nem lehet pusztán csak a véletlen műve, hanem egy mindent átölelő öserő öntudatos alkotó képessége: az Istenség fogalmában...

És minden-minden a legparányibb fűszáll éppen úgy, mint a sudaras fa, ez öserő öntudatos célját van hivatva bennünk szent hitté nevelni! Fosszátok meg ettől az emberiséget és akkor beáll a nagy bomlás, mely az állatülethez visszavezet, ahhoz az ösztönszerű élethez, midőn egymás vérét sóvárogva, egymást felfaljuk... megsemmisítjük!

Ne fosszátok meg az emberiséget a hit vigasztaló szentségétől; ne igyekezzetek benne az istenség megtagadásával az embert is megölni...

És ha akadnak ilyen hitetlen, cinikus szentségtörők, korbácsoljuk ki a társadalomból, hogy veszedelmes tanaikkal az egészséges lelkeket meg ne mételyez-hessék...

Mert van Isten az égben és a földön!

Csak a hitetlenek, csak a hazátlan bitangok hirdethetik az ellenkezőt, hogy háborgó lelkiismeretüket, embertársaik iránt elkövetett gaszágukat elnémíthassák, vagy lecsillapíthassák...

És még ezek is megtérnek, ha az utolsó órájuk üt; ha a halálos veríték ott gyöngyözik a homlokukon, halálos félelmükben,

utolsó hörgésükben, könnyebbülést keresnek a beismerésben: **Van Isten...**

Deréki Antal.

Küzdelem a létért.

Amióta ember van a földön: azóta foly az ember és fizikai környezete közti harc. Amióta pedig legalább két ember él egymás mellett: meg van az emberek egymás közti harca is.

Mindkét irányu harc célja: az érvényesülés, az uralomrajutás.

Az emberek fizikai és társadalmi környezetével szemben vívott ezen harca, érvényesülési törekvése az: amit létért való küzdelemnek kell neveznünk.

A fizikai környezettel vívott küzdelemben az embereket a közös érdekek összekapcsolja s e téren, különösen újabb időben diadalmas előnyomulás tapasztalható; az emberek egymásközti harcában pedig az elmentéses érdekek szétválasztó hatását látjuk.

Az emberek egymásközti harca egyenlőtlen erőkkel foly s egyenlőtlen eredményekre vezet. Mert az emberek sohasem voltak és sohasem lesznek egyenlők. Ez természeti törvény, még pedig a variációnak is közzismert. Darwin által is hangsúlyozott és beismert törvénye. A küzdelem eredményeképpen tehát mindig vannak, akik a többi fölött uralomra jutnak, érvényesülnek és vannak, akik legyőzettek, alul maradnak.

Az előbbieket jutalma: hogy a kezükbe került hatalommal éleve ők szabják meg a társadalmi rendet; az utóbbiak büntetése: hogy az uralomra jutottak által saját érdekeik szemmel tartása mellett megsabott társadalmi rendben élniök és azt türelniök kell.

A győzők érdeke az: hogy a társadalom általuk megsabott és inkább az ő érdekeiket védő berendezése fenmaradjon és nem is késnek azt körülbástyázni, védeni s minden változtatásra irányuló törekvést lehetőleg elnyomni; a legyőzöttek a berendezés megváltoztatására törekednek, azt ostromolják; lelkiük a haladás, a fejlődés eszméi iránt fogékonyabb s a társadalmi rend fentartóival szemben az új eszméket képviselik.

Az emberiség történelme nem egyéb a létért folytatott küzdelem szakadatlan láncolatánál, a melynek csak a formái, módzatai, eszközei és intenzitási fokai változhatnak, de a lényeg ugyanaz marad. Ez a küzdelem biztosítja a társadalomnak, mint organumnak folytonos fejlődését, haladását.

E tétélek igazolásaképpen alig hi-

vatkozhatnám találób bizonyítékra, mint éppen korunkra, a mindenki által szemlélhető jelenre.

A mai társadalmi rend — és ez minden jóstehetség nélkül megállapítható — gyökeres átalakulás előtt áll. A küzdelem a társadalmi rend védői és az annak megváltoztatására törekvők között tehát a legerősebb.

A mai berendezés keretei már annyira szűknek bizonyultak, visszaságai és igazságtalanságai annyira nyilvánvalók, hogy a védők tábora egyre ritkul, a megváltoztatásra törekvők ellenben erőben és hatalomban egyre növekednek. Sőt lehet mondani: vitán felül áll, hogy ami van nem jó, változtatni kell rajta s csupán a fölött veszekednek az emberek: hogy az új milyen legyen.

Önként érthető ezért korunk realizmusa; a mikor a létért folytatott küzdelem és az érdekharcok annyira kiélesednek, mint ma, a mikor egész társadalmi kasztok vonulnak fel egymás ellen: ez nem is lehet másként. Érthető az is, hogy telítve vagyunk társadalmi problémákkal s ezek a föld egyszerű művelőjét epp úgy foglalkoztatják, mint a tudósokat s a népek sorsát intéző államferfiakat.

Itt van mindjárt a nőkérdés. Fel kell vetnünk a kérdést: miért nincsenek a nők megelégedve a létezővel s miért látjuk őket a harctéren az ujitók táborában? A dolog igen egyszerű. Egy futólagos pillantás a nő mai társadalmi s főleg gazdasági helyzetére: mindent megmagyaráz.

Amióta a mai társadalmi berendezés fennáll, a nő egyedüli megélhetési feltételül a férjhez menés volt s van ma is némi kivétellel megszabva.

Már most tessék figyelembe venni, hogy statisztikailag, tehát száraz számadatokkal igazolhatólag a nők a földtekén többen vannak, mint a férfiak. Azonkívül az egyre sulyosbodó létfeltételek, különösen a középosztálynál mind több és több férfit kényszerítenek a családalaptársról való lemondásra. Sokat tart vissza a nőüléstől a házasságra vonatkozó s a tételes magánjogokban még mindig helyet foglaló egy néhány avult rendelkezés is. Bizonyítékul ismét a statisztikára hivatkozunk, mely szerint a házasság kötése száma az utóbbi években rohamosan csökkent. Az egész nőkérdés alapja tehát az: hogy a nők ma többen vannak, mint a mennyi a mai társadalmi és gazdasági berendezés által nekik nyújtott és megengedett létfeltétel mellett megélhetését megtalálhatja. Igazat kell adjunk — ezek után — annak az írónak, aki megjegyezte: hogy a mai viszonyok között nőnek születni már magában véve öreg hiba.

Azért veszik fel tehát a nők a mai társadalmi berendezéssel szemben a küzdelmet, mert nem akarják tovább tünni a nő személyi és gazdasági alárendeltségét, valamint azt sem, hogy a férfitársadalom a politika, tudomány, művészetek, szellemi és gazdasági foglalkozások egész területét magának foglalja le.

Ismételhetjük a tételt, — amit fennebb felállítottunk, hogy foly a létért való küzdelem szünet nélkül, szakadatlan, modern fegyverekkel, de annál kiméletlenebbül és hatalmasabb arányokban.

S akik ezek után is azt mondják, hogy megszűnik majd az érdekharc s elnémul az önzés s egy nagy érzésben találkoznak a lelkek: azt kell higgyem, hogy nem e világból valók, amint az emberszeretet és egyenlőség názáreti nagy apostoláról is hitték és hirdették.

Bálint Endre.

Jelentés

a székelyudvarhelyi vasárnapi munkásképző bizottság 1907—8. évi működéséről.

Ez alkalommal bizottságunk működésének 8-ik évi ciklusáról vagyok bátor az alábbiakban beszámolni.

Az ipari munkásoknak értelmi képzése az elmúlt téli idény alatt is a legnagyobb ügyszeretettel, kitartó és céltudatosan véghez vitt munkássággal lett felkarolva úgy, hogy a vasárnapokon délután 2—3 óráig terjedő tartalmas előadásokon mindenki — azokon szabadon és ingyenesen részt vehetvén — gazdagíthatta tudásának tárházát, nemesíthette lelkét, fogékonyabbá tehetette érzelmevilágát.

Valóban felemelő és további lelkes előre törekvésre serkentő azon jelenség, hogy vasárnapi munkásképző bizottságunkat az iparosok ingyenes szabad lyceumi oktatásában a szellemi tőkék tulajdonosainak mintegy 30—40 tagból álló hatalmas gárdája támogatja, hathatós segítségével az országos munkásképző bizottságnak.

Felolvasásaikkal, részint szabad-előadásaikkal közreműködtek az elmúlt ciklus folyamán: Deréki Antal a „Székely-Udvarhely” szerkesztője, a ki az 1907 november 24-én tartott első előadáson 180 hallgató jelenlétében „A szocializmus a magyar társadalomban” című tételről értekezett. Visky Károly ev. ref. kollegiumi h. tanár december 1-én 110 hallgató jelenlétében „A beszédes szavak” című tételről; Embery Árpád róm. kath. főgimnáziumi tanár dec. 8-án 110 hallgató előtt „Adalékok a szocializmusnak ok- és gyógytanához” című tételről; Soó Domokos városi 1-ső tanácsos december hó 15-én 100 jelenlevő előtt „A magyar ipar múltja és jelenlegi helyzete” című tételről; Dr Harmath Jenő kir. törvényszéki bíró 1908 január 5-én 80 hallgató előtt „A büntető törvénykönyv 79 §-áról (A jogos védelemről)” című tételről; Kovács Daniel ev. ref. kollegiumi tanár január 12-én 120 hallgató előtt „Szocializmus az ó-korban” című tételről; Solymossy Endre ev. ref. kollegiumi tanár január 19-én 110 hallgató előtt „Mátyás király Bécs előtt” című tételről; Szarvas Arnold kir. főreáliskolai tanár január 26-án 120 hallgató előtt „A vizről”; Nosz Gusztáv kir. főreáliskolai tanár február 2-án 160 hallgató előtt „Diploma hajhászat” című tételről; Dr Paál Árpád árvászéki ülnök február 9-én 230 hallgató előtt „Szülők és gyermekek; képek Udvarhelyvármegye népének életéből” című tételről; Dr Pál Ernő ügyvéd február 16-án 240 hallgató előtt „A sajtószabadság ismertetéséről”; Tamás Albert róm. kath. főgimnáziumi tanár február 23-án 300 hallgató előtt „Rovarok világa az ipar és kereskedelem szempontjából” című tételről tartott felolvasást.

Itt emlékszem meg azon tartalmas

és buzdító beszédekről is, melyeket Solymossy Endre bizottsági elnök az előadások sorozatának megnyitása és berekesztése, illetve minden egyes előadás végeztével köszönetkifejezése képpen az előadókhoz és közreműködőkhez intézett s a melyek ép úgy mély nyomokat hagytak a hallgatóság lelkében, mint az előadók tartalmas és sok tanulni valót magok a felszínre hozott értekezéseik, azaz előadásai. Az előadásokat állandóan látogató hallgatóság kitartása, valamint az előadók többször megnyilatkozott jóindulatú készsége arra indítja bizottságunkat, hogy már a legközelebbi jövőben a ciklusos előadásokat vezesse be. Az előadások szemléltetőbbé tétele s a sikernek fokozottab biztositása céljából egy vetítógép beszerzésére bizottságunk már megtette a szükséges lépéseket.

Emelték az előadások értékét az iparos ifjuság köréből vállalkozó szalók, névszerint: Boldizsár Ferenc, ki Arany Jánosnak „Tetemre hívás” című költeményét; Hadnagy Ferenc Fülei Sz. Lajosnak „Visszaemlékezés”; Fatter Albert Patófi Sándornak „A rab”; Gergely György Lampérth Gézának „Munkácsi”; Henter Béla Petőfinek „Isten esodája”; Ifj. Rájk József Ravasz Árpádnak „Kossuth lelke”; Szász József Gyulai Pálnak „Pókainé”; Boldizsár Ferenc Patófi Sándornak „A ledölt szobor”; Fatter Albert, Gergely György, Gergely Ignác, Hadnagy Ferenc Balogh Istvánnak „Prológ” című drámai költeményét szavalták. Szavaltók valamennyien pénzbeli jutalom helyett Petófi Sándor összes költeményeinek szép díszkiadását kapták elismerésül és buzdításul.

Kellemesen hatott énekszamaikkal közreműködtek Bartos Teréz a 9-ik előadáson és Szemerjai Károlyné a 10-ik előadáson, a Székely Dalárda pedig a 12-ik előadáson.

Minden egyes előadás megkezdése a Himnusz s a berekesztése a Szózat egyhangú elénekülésével történt. Az énekeket Koronkay Ferenc iparos vezette.

Mult ciklusról egybeállított számadásokat az országos bizottság elfogadta indokolt költségvetésünk alapján a jelen ciklusra pedig 300 K-ról 400 koronára felemelt segítyt utalványozott ki ezen előadások költségeinek fedezésére, melyért őszinte hálánkat kell kifejezzük K. Jónás Ödön orsz. biz. elnöknek, ezen őszszeg a pénztáros számadása szerint mind fel is lett használva.

Hálás elismeréssel kell megemlékeznünk a közreműködők építő munkáján kívül a „Székely-Udvarhely” és az „Udvarhelyi Híradó” jóindulatú támogatásáról, az előleges értesítések és összefoglaló tudósítások állandó közléséért.

A már megtaposott uton való céltudatos előrehaladás megtermette jó gyümölcsöt s ez újabb lankadatlan munkásságraserkentse bizottságunkat, hogy az iparos ifjuság és közönség szellemi kincseinek gyarapítása körül még több eredményeket érhesen el. Kérem a t. bizottságot, jelentésemet tudomásul venni szíveskedjék.

Székelyudvarhely, 1908 április 29.

Gyerkes Mihály,
bizottsági jegyző.

Gazdakörök rovata.

Az alig pár éve tömegesen fellépő galagonya pille (aporia erataegi) hernyója téli fészkeknek le nem takarítása miatt ez évi gyümölcsstermesünk nagy veszedelemben van. Az alig sarjadzó rügyeket a kikelő hernyók lerágván, a fa lombtalan marad s a mi virágrügy esetleg megmarad, a levegőből fel nem vehető táplálék hiányában, nem hozhat gyümölcsöt. Hasztalan volt a hatóság közbelépése a hernyófészkek pusztítása érdekében, mert kigazdáink a millió meg millió petefészkek letakarítását nem győzték. Inkább voltak hajlandók a fát kipusztítani. Így állván a dolog, a pusztító hernyók vegetálásának szabad útja támadt, s szomorúan kell összetett kezekkel nézni, mint teszik tönkre a gyürüs fajta hernyók: a különben igen dusnak ígérkező gyümölcsstermesünket.

Dr Demeter Lőrinc járásunk főszolgabírája a napokban küldött szét a hernyók pusztítása céljából egy igen kitünő utmutatást s ezzel kapcsolatosan rendeletet is. Kár volna ha ez utmutatás ad acta maradna a jegyzői irodákban.

Az utmutatásban közölt igen egyszerű eszközzel, melyet Klimaosek Ambrus nyitra-bajnai körjegyző talált fel s készített is el, s mely egy 2 méternyi fenyőrudra drótsavaron erősített kis darab szivacsból áll, pár óra alatt ezer meg ezer hernyót semmisíthetünk meg. Használatkor a szivacsot petróleumba mártva a tömegesen összegyűlt hernyókat megérintjük, melyek a kőolaj erős, égető hatása alatt rögtön megfeketednek s azonnal elpusztulnak.

A rendelet tudomásulvétele után nyomban kipróbáltam e praktikus de végtelenül egyszerű eszközt s az eredmény bámulatra méltó volt. Így 5—6 perc alatt egy közepes nagyságú fát szabadítottam meg az élőködöktől. A hernyók rögtön elpusztulnak az érintésre, s ott a fán összeszáradnak. Ha a kőolajba mártott szivacs a hernyók vagy azok fészkeknek mázolása alkalmával a levélhez esetleg virágrügyhöz érnek, azok is magától értetődik, megégnek; mert a kőolaj égető hatását a falevél és rügy gyenge sejtszöveve nem bírja ki. De ezen károsodás oly elenyészően csekély, hogy a nyert haszonnal össze se hasonlítható.

A hernyók éppen e napokban pusztítanak a legnagyobb mértékben. A fészkekben lerakott tojásokból a tavaszi nap életre hívta őket. A fészkek közelében a fát gyűrű alakokban fonják át s a közeleső virágrügyekre és levélhajtásokra a szép napos időben kirándulásokat rendeznek. Esős időre vagy éjjelre is azonban együtt vannak a megszokott szálláson azok, melyek már telerágták magokat.

A ki nem akarja nézni tétlenül gyümölcsfáinak sinlődését vagy számot akar tartani gyümölcsstermesztesére avagy eleget akar tenni a törvény tendenciájának, az szerezze be az alig pár fillérbe kerülő szivacsdarabkát s sürgősen lásson az irtáshoz. A korareggeli esetleg a délután fél 5-től tartó idő a legalkalmasabb az irtás végzésére, mert a nap fénye szemünk látását a napos

időben gyöngíti s ekkor nem vesz-
szük könnyen észre a hernyók ta-
nyáját.

Klimacsek körjegyzőnek pedig el-
ismerést, Dr Demeter Lőrinc főszol-
gábiró urnak pedig hálás tiszteletet
és köszönetet mondok a szives ter-
jesztésért.

Gál Imre,
gazdasági tudósító.

LEGUJABB.

Budapest, május 5.

Ama nagyszabásu perben, mely
már hetek óta tartja izgatottságban
az ország közvéleményét, a melyet
tudvalevőleg Polónyi Géza volt igaz-
ságügyminiszter indított Lengyel Zol-
tán ellen a „Nap“-ban megjelent
támadó cikkei miatt, hétfőn éjjel
egy negyed háromkor hirdették ki
az esküdtek verdiktjét, mely Lengyel
Zoltánt a becsületsértésben bűnösnek
ítélte. Az ítéletet Zsitvay elnök 3
órákor hirdette ki, mely szerint a
bírószág Lengyel Zoltánt három hónapi
fogházra és 1000 korona pénzbír-
ságra ítélte.

Dr Nagy György országgyűlési
képviselő javaslatot nyújtott be a
képviselőházhoz március 15 ének
nemzeti ünneppé való avatásáról,
mely így hangzik: 1. §. A törvény-
hozás hálás kegyelettel emlékszik
meg az ország ezeréves történetében
új korszakot teremtő 1848-iki alkot-
mány megalkotásáról, ez alkotmány
védelmében vívott örök dicsőségű
szabadságharcról s áldott emlékünek
megörökítésére március havának 15.
napját, mint a nemzet osztályai kö-
zött fennálló korhadtt korlátok békés
lerombolásának, a nép nagyszerű fel-
ébredésének, a vérrel szerszett sza-
badság hófehér hajnalhasadásának,
az új Magyarország diadalmos meg-
születésének évfordulóját minden
időkre nemzeti ünneppé nyilvánítja.

2. §. Március 15-ikét, mint nem-
zeti ünnepet az állam összes hatóságai
kötelesek megünnepelni.

3. §. Az ipari munkások vasárnap-
szüneteléséről szóló törvényes ren-
delkezések (1891: XIII. tc.) e nem-
zeti ünnepre is kiterjesztetnek.

4. §. E törvény 1909. év március
hó 15-ik napján lép életbe s végre-
hajtásával a törvényhozás a kormányt
bizza meg. Az életbelépés napján
az április havának 11-ik napját nem-
zeti ünneppé nyilvánító 1898: V.
tc. hatálya megszűnik. Wekerle mi-
nisterelnök nyomban kifejtette a
kormány álláspontját és kijelenti,
hogy Nagy György és a kormány
felfogása között elvi ellentétek nin-
cesenek, azonban ezt csak az összes
tényezők bevonásával lehet megol-
dani, azért kéri, hogy ennek előké-
szítésével a kormányt bizza meg a
Ház; Wekerle indítványát általános
helyesléssel fogadták és nagy több-
séggel elfogadták.

Bécsből a király egészségi állapo-
táról aggasztó hírek érkeznek, sőt
kedden Budapesten már azt is ter-
jesztették, hogy ő felsége állapota
az éj folyamán rosszabbra fordult.
E hírek mindeddig nem nyertek
megerősítést, sőt Schönbrunnból, a
hol a király tartózkodik egyenesen
megcáfolták. — Wekerle Bécsbe
utazott és ezt az utazást is a király
betegségével hozzák kapcsolatba.

KÜLÖNFÉLÉK.

A FIRTOSI HEGY ALATT.

A firtosi hegy alatt
Egy kis barna lány arat,
Énekel a kis hamis
Vigat is meg busat is.

Hej! ha mostan valaki
Odamenne aratni!
Hát az Isten áldja meg,
Szeretője odamegy...

Öllekeztek, csevegtek,
Rá nagyokat nevettek,
Igy telt el az egész nap...
S egy szálát sem arattak.

József János.

— Hihetetlen! rek.

Mondják, hogy a héten a Kos-
suth-utcában egy kolduló cigányasz-
szonyt se láttak;

mondják, hogy városunk erősen
látogatott rendkívüli közgyűlésén a
„Székely kongresszus“ és „Erdélyi
hirlapírók“ gyűlésének meghívását
általános lelkesedéssel elhatározták;

mondják, hogy az új vasuti me-
netrenddel meggyorsított vici-
nális vonatunk, most sokkal las-
sabbán érkezik be az állomásra;

mondják, hogy rendőrségünk
szigorúan ellenőrzi a városszerte fo-
lyó hazard-kártyajátékokat;

mondják, hogy az alispánválasz-
tás ügyében a héten senkise utazott
Budapestre;

mondják, hogy a gyakran ismét-
lődő járványokra való tekintetből ösz-
ses tanítóink tizenkét havi szabad-
ságot kaptak;

mondják, hogy a közszükséglet-
nek eleget téve, városunk számára
egy új pofozó-gépet rendeltek meg;

mondják, hogy az új keltető-
gép miatti felháborodásukban ösz-
ses tyukjaink kimondták az álta-
lános strajkot.

E hírek valódiságáért nem
vállal felelősséget a szer-
kesztőség.

— **A bíróságok köréből.** Az orszá-
gos bírói és ügyészi egyesület osz-
tálya a székelyudvarhelyi kir. tör-
vényszék területén a folyó évi április
hó 30-án tartott értekezletén meg-
alakult. Az osztály választmányát is
ugyanakkor megalakították. Elnökké
választották dr Bodolla Gábor kir.
törvényszéki elnököt, titkárrá dr
Révfy Zoltán kir. ügyészt, pénztár-
nokká Nagy Kálmán kir. járásbíró,
választmányi tagokká László Domo-
kos kir. ítélőtáblai bírót, dr Voith
Gerő és Demény Ferenc kir. törvény-
széki bírákat, valamint Csanády Zalan
kir. járásbíró.

— **A „Buborékok“** második elő-
adása, a leszállított helyárok dacára
sem volt olyan látogatott, mint a
minőt egy a kitűnő előadás, mint a
hazafias cél joggal várható volna,
de azért a lelkes műkedvelő csoport
derekasan kitett magáért és lanka-
datlan jókedvvel, teljes megalégedésre
juttatta érvényre a darab szépségeit,
melyért egyenként és egyetemlegesen
megkapták jutalmukat a közönség
zajos tapsaiban.

— **Az utcák biztonsága.** Legna-
gyobb büszkeségünket, városunk ékes-
ségét kétségtelenül a Kossuth-utca

képezi, mert a többi girbe-gurba,
tyukszemnövesztő utcáink, zugaink
ezzel merő ellentétben állanak és
inkább szégyenünket, vagy szegény-
ségünket árulják el. Fel is cicomáz-
tuk ezt a kedvenc korzónkat lombos
fákkal, kettőzött világitással és bizo-
nyos kedvteléssel nézzük a fölös
számban elhelyezett ivlámpákat is,
melyek majdan vakító fénnel hintik
be a sétálni szerető közönséget. De
azért éppen itt, a legélénkebb for-
galmú helyén sincs a közönség bizo-
nyságban; a cigánynépség bizonyos
kedvteléssel éppen ezt az utcát vá-
lasztja gyűlhelyéül és meztelen pur-
déival néha ugy előzőnli, hogy a
forgalmat is veszélyezteti. Letelepéd-
nek a boltok lépcsőire és a járóke-
lőket éktelen könyörgésükkel, koldu-
lásukkal gyakran az utca végéig ül-
dözik és ne adj Isten, hogy meg-
lehesse tőlük szabadulni. Igen tisz-
telt rendőrség, ez ellen hathatós és
radikális orvoslást kérünk.

— **Áthelyezés.** Baresay Árpádot,
VII. sz. csendőrkerületi hadnagy,
székelyudvarhelyi szakasz-parancsno-
kot az I. sz. csendőrkerülethez mint
2. szakaszparancsnokot Désre, patak-
falvi Ferenczy Sándor IV. sz. csend-
őrkerületi hadapród tiszt-helyettes,
ideiglenes szakaszparancsnoki minő-
ségben, a VII. sz. csendőrkerülethez
Székelyudvarhelyre vezették ki.

— **Zászlószentelés.** Husvét másod-
napján megható ünnepi jelenet szin-
tere volt a plebánia templom. Ugyanis
ekkor szenteltette föl csinos és érté-
kes lobogóját a céhek legrégebbike,
a fazakas ipartársulat. A zászlóanyai
tisztelet Embery Árpádné töltötte be,
ki a szegbeveréskor a következő jel-
ligét mondotta: Istenes hit, haza,
becsület és munka e négy polgárcég
vezet boldogulásunkra; mely külön-
ben a zászló szalagját is ékesíti hi-
mezett betűkkel. Hasonló jeligék
mellett még két szegbeverés volt:
Soó Domokos tanácsosé s a felszen-
telő Mikes grófé, ki megható beszéd-
ben méltatta a zászló jelentőségét.
Mise után a társulat zászló alatt haza
kísérte a zászlóanyát. Este Gáspár
József jónévű vendéglőjében vacsorát
adott a társulat, melyen vendégeik
megjelentek Embery Árpád tanár,
Soó Domokos tanácsos, Bodó Ferenc
főmérnök, Pillik Lajos szaktanár.

— **Székely gazdák tanulmányutja.**
A székely akció keretében már az
előző években is alkalmat nyertek
a székely falusi gazdakörök vezető
tagjai, hogy egy-egy jól vezetett ál-
lami birtokot megfelelő magyarázat
mellett megtekinthessenek. E rendel-
kezést Darányi földművelésügyi mi-
niszter ez évre azzal egészítette ki,
hogy a tanulni vágyó székely gaz-
dák ne csak állami birtokra, hanem
jól gazdálkodó szorgalmas, jó módu
községekbe, ezek között erdélyi szász
községekbe is elvessenek, hol az
értelmes szorgalom és takarékosság
eredményeit közvetlen tapasztalás-
ból megismerhetik.

— **Ivóvízvezeték,** vízhiányokban
szenvedő községeknek. A miniszteri
kirendeltség kiküldötte az elmúlt
héten Sárkány Miklós közegészség-
ügyi kir. segédmérnököt, hogy vár-
megyénkben a mérnöki felvételeket
eszközölje azon vízhiányban szenvedő
községekben, melyekben a kirendelt-
ség az ivóvíz vezetékét létesíteni
óhajtja. — A műszaki tervek

elkészültek és az államsegély ki is
utaltatott már Szentmiklós és Ho-
moródszentmárton községekben az
1907. évre. Öszre a munkálatokhoz
hozzá is fognak. 1908. évre tervbe
van véve Atyha, Szentkirály, Sükő
Énlaka község ivóvízvezetéke. (Bi-
zony emberbaráti feladatot teljesítene
az, a ki városunk lakosságának foly-
ton járványokkal fenyegető közegész-
ségügyének biztosítására nálunk is
erélyesen követelné a vízvezeték
létesítést, mert azok, a kiket megil-
letné olyan közönnel nézik a mind-
inkább érezhető vízhiányt, mintha
az nem is tartoznék az ő hatáskö-
rükbe.)

— **Államsegélyek.** Darányi földmi-
velési miniszter a siménfalvi és a
homoródszentpáli állatbiztosító szö-
vetkezeteknek 600—600 korona ál-
lamsegélyt utalványozott. A simén-
falvi szövetkezetet vezeti Elekes
Dénes birtokos, a szentpálit Ürmösi
Jenő tanító.

— **Emléket az agyagfalvi rétre!**
A folyó 3-án tartott műkedvelői elő-
adásból, melyet a székely emlékalap
javára tartottak, jegyek eladásából
bejött 260 korona 50 f, felülfizettek
dr Sebesi János alispán 10 K, gróf
Mikes János 8 K, Fábán József 5
K, Sándor Mózes, Fernengel Gyula,
Jánosi Péter 2—2 K, Szentpétery
Károly, Neuman Zsigmond, Lakatos
Vilma, N. N. 1—1 K, Kandó István
80 f, Novák Daniel, Mezei Károly 1—1
K, Vilmos 80 f, Betegh Pál 1 koronát
összesen 37 K 60 f, az összes
bevétel 228 K 10 f, ebből levonva a
kiadást 142 K 86 f, marad tiszta
jövedelem 155 korona 24 fillér; fo-
gadják a nemesszivű műkedvelők
egyenként és összesen, hazafias közre-
működésükért, adakozásukért, a vég-
rehajtó bizottság hálás köszönetét.
Ferenzi János pénztárnok.

— **Halálozások.** *Türr István* tábornok,
a magyar szabadságharc egyik kiváló
bajnoka e hó 2-án éjfélután egyne-
gyed kettőkor, Budapesten a „Hun-
gária“-szállodában levő lakásán el-
hunyt. Halálát az egész magyar nem-
zet gyászolja.

Ugron Jolánka, ifj. Ugron János
és neje szül: Mirtsa Ágnes tizenhét
éves leánya ifjusága virágában, áp-
rilis 29-én Kovásznán jobblétre szen-
derült.

Borbély Ferenc, jómódu oroszhegyi
lakos, ki a helybeli törvényszéki fog-
házban, vesztegetési kísérlet miatt
három óra volt jogérvényesen el-
ítélve, még büntetése elszenvedése
előtt asztmatikus bajában szombaton
éjjel meghalt a fogházban.

— **Méhészeti előadások várme-
gyénkben.** Nagy János VII. kerületi
méhészeti vándor-tanító Kolozsvár-
ról vármegyénkbe érkezett. E hó 5-én
Ujszékelyen és tegnap Székelykeresz-
turon a tanító-képzőnél tartott elő-
adást. Ma (csütörtökön) Székelyszen-
miklóson, holnap Mátfisfalván és e
hó 9-én (szombaton) Székelyudvar-
helyt, vasárnap Szentkeresztbányán,
hétfőn Szentegyházfalun és kedden
(e hó 12-én) Székelybetlenfalván tartja
meg előadásait. Ajánljuk az érdeklő-
dő közönség figyelmébe. Ezzel kap-
csolatosan az előadó tanító ur figyel-
mébe is ajánlunk valamit. Jövőre,
hogy hallgatósága nagyobb számu
legyen, ne sajnáljon a maga idejében
hozzánk is legalább egy levelező-
lapot beküldeni s azon általunk a

gazdaközönséget tájékoztatni. Az állam azért utaztatja küldöttjeit, hogy a népet minél szélesebb rétegekben tanítsák. Ezt pedig csak úgy érhetik el, ha a nyilvánosság minden eszközével közreműködnek az eszmék jóindulatú terjesztéséhez.

Egy munkásegylet küldöttgyűlése. A Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjegylete múlt vasárnap tartotta tizenötödik évi küldöttgyűlését Budapesten. az új város-háza dísztermében. Kölber Alajos kocsigyáros elnöki megnyitójában kiemelte, hogy ez az egyesület a rokkant és elaggott munkások segítségével, az elhalt tagok árvaainak és özvegyeinek támogatásával milyen fontos és hézagpótló társadalmi missziót teljesít s felebaráti szeretettel terjeszti a megegyelédettséget. Az egylet haladásáról előterjesztett jelentésekből kiemeljük, hogy a folyó évben belépett 9300 új taggal a rendes fizető tagok száma hatvanötezerre elérte, az egyleti vagyon pedig a három millió kétszáznyolcvanezer koronát fölülhaladta, a vidéki fiókpenztárak száma eddig 196 s minden téren folytonosan gyarapodik és erősödik ezen munkásjóléti intézményünk. Jelenleg 325 rokkant és elaggott munkást és iparost részesít 8.40—12.75 koronáig terjedő állandó heti segítségben, 89 árva lát el neveltetési járulékkal és segítségre az első öt évi segítségi idő alatt több mint kétszázhatvan ezer koronát fizetett ki. A központi választmány jelentés és a zárószámadást Katis Antal igazgató terjesztette elő, melyet a küldöttek tetszéssel tudomásul vettek és a fölmentvényt egyhangulag megadták. Az egylet támogatása és terjesztése körül szerzett érdemeikért tiszteletbeli tagokul megválasztottak: Gróf Almásy Imre, gróf Batthyány Tivadar, báróti Beke Gyula, Billinger István, Berkits Dávid, Dombovits Ignác, Dr Dunst Ferenc, Fischer-Colbrie Ágost, Frühauf Károly, Hérics Sándor, Klug György Lipót, Kösch Árpád lovag, Lővárdy Áajos, Mihályi Gábor, Neugebauer Sándor, Philipp Konrád, Reichsrath Janos, Scheibling Mihály, Dr Schulter Rezső, Schultz Lénárd, gróf Széchenyi Frigyes, Dr Vajda Ödön, Dr Várossy Gyula. — A beiratkozás megkönnyítésére az alapszabályszerű 3 korona beiratási díjat egy évi időre 1 korona 50 fillerre leszállították. Az illetékemelest kiváló alapszabálmódosító indítványok fölött napirendre tervek és elhatározták, hogy az alapszabályok segélyezési részén mindaddig nem változtatnak, míg az az első tíz évi segélyezési idő alatt gyakorlatilag ki nem próbálják. A két év előtti küldöttgyűlés által módosított alapszabályokat jóváhagyták. A kereskedelmi kormány az egyletet évi 5000 korona állami támogatásban részesíti, a tavalyi munkásjóléti kiállításán állami aranyereumellett lett kitüntette, melyet nagytetszéssel és hálával vettek tudomásul. Köszönetet szavaztak a fővárosi tanácsnak, a hazai sajtónak és az egylet támogatóinak, valamint az elnöknek és a vezetőségnek sikeres munkálkodásukért. Az elnök kitartásra és békés együttműködésre buzdító szavai után a küldöttgyűlés lelkes hangulatban véget ért. A helybeli fiókokat mint azt már megírtuk, Solyomosy Endre védnök képviselte.

— **Konfirmációi Emlék.** A *Demeter* Dénes homoródkarácsonfalvi unitárius pap szerkesztésében megjelent gazdag tartalmu *Konfirmációi Emlék* kapható *Betegh Pál* könyvkiadónál Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz.

— **Közgyűlések.** A Vargyas és vidéki fogyasztási és értékesítő szövetkezet e hó 10-én délután 2 órakor a hitelszövetkezet termében, az etédi fogyasztási és értékesítő szövetkezet pedig e hó 12-én délután 4 órakor az Erzsébet-ház nagytermében tartja rendes évi közgyűlését.

— **A székelyszentkirályi gazdakör** mintaméhese a modern követelményeknek teljesen megfelelő felépített és berendezett. Üzemét május hó 1-én kezdte meg 8 méhesaladdal. Az átadásnál Dorner kir. gazd. intéző, Boconádi Szabó Imre méhészeti szaktanár. Sárkány mérnök, Tamás helyi plebános elnök, Gál tanító, Elekes körjegyző és a gazdakör tagjai voltak jelen. A mintaméhes vezetését Gál Imre kántortanító vállalta el, ki a gazdakör tagjainak és polgárainak vasárnap délutánonként a méhesben tanításokat is fog tartani. A mintaméhes 1200 koronába került, melyből a kirendeltség 600 koronát utalványozott berendezésre.

— **Amatőrök fényképészeti szükségleteiket** előnyös árakban kapják: *Betegh Pál* könyv-, papir-, író- és rajzszerkereskedésében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. *Adria szárazlemezek!* Hazai gyártmányok!

Kiadja: *Betegh Pál* könyv- és újság kiadó intézete.

úgy hat »AZ ÜZLET« minden egyes száma. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, V. Percel Mór-u. 4.

Uj magyar lemezek! Legujabb Scala felvételek!

Grammofon hanglemezek kicserélése!

Bármely gyártmányu kemény gummi lemezt, a „Columbia“ kivételével teljes eladási értékben visszavesz — három uj „Scala“ lemez átvétele és fizetése mellett:

BETEGH PÁL

könyv- és zeneműkereskedése
::: Székelyudvarhelyt :::

Két oldalas kis lemez 3 K 50 f,
Nagy lemez . . . . . 6 K -- f

A „Scala“ lemezek a legjobbak.

Nyomatott *Betegh Pál* könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt 1908.

Vizsgai íráshoz

ürlapok igen csinos kivitelben, finom magyar papirosra nyomtatva, o o ugyszintén o o elemi iskolai bizonyítvány szintén a legjobb meritelt papirosra kapható:

BETEGH PÁL

könyv-, papir-, író- és rajzszerkereskedésben Székelyudvarhelyt.

Használt, de jó karban levő **KERÉKPÁROK**
nálam leszállított áron kaphatók és új kerékpárokat is, bármily gyártmányt, rendelék. Mindenféle kerékpár alkatrészt raktáron tartok. **KELMÉN LAJOS,** épület- és mulakatos Székelyudvarhelyt, Pétöfi-utca 20. sz.

VAN, de soká **nem lesz ilyen olcsó ár!**

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 25. sz. alatt WEISZ ÁRMIN UTÓDA butorraktáros összes készletét — átköltözés miatt — eddig nem létezett olcsó áron azonnal eladja.

Kitünő főzött ECET

nagyban és kicsinyben, állandóan előnyös árak mellett kapható **CSIA BALÁZS** ecetgyárában Székelyudvarhelyt. Pétöfi-utca (ezelőtt Cigány-utca) 22. sz. alatt. Jó minőségű honi gyártmány!

Eladó ház. Székelykereszton az özv. Lajos Mózsesné tulajdonát képező 8 szobás ház (volt vasuti vendéglő) mellékhelyiségekkel együtt szabadkézben eladó. Bővebb felvilágosítást a Szatmáry Denesné Székelykereszton

HAZAI GYÁRTMÁNY!

OKMÁNY-, ÍRÓ-FOGALMI PAPIR

a legjobb minőségben kapható:

BETEGH PÁL

könyv- és papírműek gyári raktárában

Székelyudvarhelyt
Kossuth Lajos-utca 31. sz.

Mintákat és árjegyzékeket bár hova bérmentve : : küld. : :

HAZAI GYÁRTMÁNY!

BORI!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Héjjasfalva—székelyudvarhelyi helyi érdekű vasut (Székelyvasut) részvénytársaság.

33—1908. szám.

MEGHIVÓ

a »Héjjasfalva—Székelyudvarhelyi helyi érdekű vasut (Székely vasut) részvénytársaság«-nak 1908. évi május hó 14-én (csütörtök) déli 12 órakor Budapesten, IV. Veres Pálné-utca 30 sz. (I. emelet) alatt tartandó

RENDES KÖZGYŰLÉSÉRE.

- Napirend:
1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése az 1907. évi mérleg végleges megállapítása.
  2. Határozat a tiszta nyereség hovatfordítása iránt.
  3. Határozat az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény tárgyában.
  4. Az igazgatóság megválasztása három évre.
  5. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság évi javadalmazásának megállapítása egy évre.
- Budapest, 1908. évi április hó 28 án.

Az igazgatóság.

Kivonat az alapszabályokból: Minden letett részvény egy szavazatra jogosít, de 100 szavazatnál több nem gyakorolható. Aki a szavazati jogát gyakorolni kívánja, köteles részvényeit, a le nem járt szelvényekkel együtt Budapesten: a „Magyar Általános hitelbank“-nál (V. Nádor utca 12), vagy Székelyudvarhelyen: az Udvarhelymegye értékeit kezelő penztárnál, vagy Mm Frankfurtban: a „Dresdner Bank“-nál legkésőbb 3 nappal a közgyűlés megtartása előtt letenni.

Az államkincstár ezen kötelezettség alól fel van mentve.